

Opmars van de Noordse Winterjuffer (*Sympecma paedisca*)

Het gaat goed met de Noordse Winterjuffer! In Friesland, Drenthe en Overijssel is de soort tegenwoordig plaatselijk weer vrij algemeen. Er is slechts een handjevol waarnemers actief met de soort bezig, en de huidige bekende verspreiding van *S. paedisca* lijkt verdacht veel op het gebied waar deze waarnemers actief zijn! Op papier staat nu een verspreiding "zak" die ZO Friesland, bijna heel Drenthe, en NW Overijssel omvat. Maar misschien is het verspreidingsgebied groter dan we denken...

Vanuit de Weerribben e.o. lijken de beestjes dus uit te waaieren over de oostelijk gelegen heidegebieden, waar een groot deel van de Noordse Winterjuffers overwintert.

De keurige oostwaarts gerichte verspreiding, goed te verklaren door vaak voorkomende westenwind, wordt echter wreed verstoord door twee waarnemingen uit 2002! Een verse Noordse Winterjuffer (28 juli, Marten Zijlstra) op de Bombrekken, 10km WZW van Sneek toont aan dat ze ook de andere kant op gevonden kunnen worden, en dan nog wel voortplantend! Dit is een behoorlijk eind van de bekende locaties rond Wolvega en Steenwijk, en maakt ook duidelijk dat *S. paedisca* in staat is tot flinke bokkensprongen. Nog verder weg was de Noordse Winterjuffer die in Noord Holland (zuidoost van Schagen) werd gevonden (24 oktober, Hans Pieterse). Of hier voortplanting plaatsvindt is nog onduidelijk, het gebied waar deze

juffer gevonden werd lijkt wel redelijk geschikt voor *S. paedisca*. Deze spectaculaire waarnemingen werden "bij toeval" gedaan, uitgebreide zoekacties in deze omgeving zijn er (nog) niet geweest!

Voortplanting en voortplantingshabitat

Natuurontwikkeling en het schoner worden van het water in het algemeen maakt het redelijk waarschijnlijk dat *S. paedisca* vroeg of laat ook weer in andere geschikte gebieden opduikt. Het is dus zaak om de komende jaren goed op dit onopvallende juffertje te letten! Voor de voortplanting zijn petgaten en weteringen in laagveengebieden geschikt, maar ook oude riviermeanders, grondwaterpoeltjes en zelfs tuinvijvers kunnen *S. paedisca* opleveren. Belangrijk is de aanwezigheid van drijvend dood materiaal, vooral Lisdodde en Riet zijn erg geschikt. Het zoeken bij het water is echter erg lastig en tijdrovend. De komende najaarsperiode is veel geschikter voor het opsporen van *S. paedisca*!

Vissen naar juffers

In de laagveengebieden kunnen ruigteveldjes afgezocht worden, maar vooral de hoger gelegen heidegebieden lenen zich bij uitstek om snel grote gebieden af te zoeken. Onze methode bestaat uit het zoeken met een oude vishengel van 4-5 meter

Foto 1: Noordse winterjuffer (*Sympecma paedisca*) (R. Manger)

Foto 1: vissen op de heide... (Foto: R. van Seijen)

(*Sympecma disturbator*). Daarmee strijken we voorzichtig over de heide (vooral struik- en dopheide), pijpenstrootje, pitrus enz. (foto 1). Daardoor vliegt *S. paedisca* net even op, en gaat dan weer zitten, meestal niet ver weg. Dan kun je ze voorzichtig even bekijken en weet je waar je aan toe bent. Deze snelle methode maakt het mogelijk om op een dag veel terreintjes af te zoeken. We zoeken dan de mooiste randjes (beschut en zonnig) af, en trekken evt. enkele baantjes dwars over de heide (ze zitten ook wel midden op grote heides). Zoek niet elke vierkante meter grondig af, maar probeer zoveel mogelijk terrein redelijk te bekijken, dat geeft de

beste kansen!

Determinatie

Determinatie is niet erg moeilijk. Het verschil met de Bruine Winterjuffer is vooral het ontbreken van scherp contrast. Vooral op het borststuk is dit verschil erg duidelijk! Toen ik na honderden Noordse Winterjuffers (eindelijk) enkele Bruine Winterjuffers zag viel me dit van afstand al op!

Vroeger zaten in midden Nederland goede populaties, vooral rond Utrecht. Een bezoekje aan het Naardermeer leerde me dat dit er (tegenwoordig weer) erg geschikt uitziet voor *S. paedisca*, al trof ik ze er niet aan. Maar ook de vlakbij gelegen laagveengebieden bieden goede kansen. Het is dus interessant om de Utrechtse heuvelrug e.d. goed in

de gaten te houden, om eventuele overwinteraars op te sporen. Ook de Veluwe ziet er op de kaart goed uit, natuurontwikkeling rond de rivieren kan evt. nieuwe voortplantlocaties opleveren. Natuurlijk kunnen ze ook elders opduiken, goed opletten dus!

Vergunningen

Belangrijk bij dit zoeken is wel dat vergunningen geregeld zijn, of dat er even contact opgenomen wordt met plaatselijke beheerders!

Mocht je meer willen weten over deze soort en de opsporing ervan kun je contact met me opnemen: ronaldbonne@hotmail.com. Tel. 0627183644. Ik hoor erg graag of er gezocht wordt naar *S. paedisca*. Waarnemingen, (ook nulwaarnemingen) zijn van harte welkom.

Succesjaar voor Noordse glazenmaker en Bandheidelibel in Drenthe

Nu het Libellenseizoen voor 2006 vrijwel ten einde is heeft de Libellenwerkgroep Drenthe voor een paar soorten de balans opgemaakt.

Zo wordt al vele jaren de aanwezigheid van de Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica* in het hoogveenreservaat Bargerveen verwacht, maar het

Foto 1: Noordse Glazenmaker *Aeshna subarctica* (T.Knecht)

waarnemen van exemplaren of huidjes bleef uit. Op 1 september 2006 werd een uitgeslopen mannetje (zie foto) in het gebied (Meerstal) door werkgroepleden Jan Rocks en Tinus Knecht gevonden. Hiermee is aangetoond dat de soort, gezien de ontwikkelingsduur van 2 tot 3 jaar in ieder geval al

enkele jaren aanwezig is. De laatste serieuze 'witte plek' op de kaart is hiermee verdwenen en is de soort in de gehele provincie op geschikt biotoop waar te nemen. Ook op andere plaatsen in de provincie zijn dit jaar nieuwe vindplaatsen bekend geworden.

Zoals bekend rukt de Bandheidelibel *Sympetrum pedemontanum* het laatste decennium steeds verder op in Nederland. Vorig jaar werden in zuid Drenthe enkele populaties ontdekt, dit jaar is de soort verder opgerukt. De Bandheidelibel is inmiddels al met (voortplantende) populaties tot in Midden Drenthe te vinden. Zo werd bij Diever een kleine populatie ontdekt en in het zuidwesten van de provincie in de omgeving van Dwingeloo zitten soms flinke voortplantende populaties. Wellicht dat volgend jaar de soort in Friesland opduikt.

Goed nieuws is dat in het noorden van Drenthe dit jaar twee populaties van de Plasrombout *Gomphus pulchellus* zijn vastgesteld. De aanwezigheid van de soort in dit deel van de provincie was bekend alleen niet de precieze locaties. Deze populaties vormen overigens één van de meest noordelijke (wellicht de noordelijkste) populaties in Europa.

Namens de Libellenwerkgroep Drenthe,
René Manger

Aankondiging Libellenstudiedag zaterdag 31 maart 2007!!!

Het is nog even ver weg, maar hierbij willen we u alvast wijzen op de Libellenstudiedag van 2007 op zaterdag 31 maart.

Net als vorig jaar zal de dag plaatsvinden in de Ecodrome te zwolle. Afgelopen jaar was het een groot succes met een hoge opkomst (Zie NVL-nieuwsbrief nummer 2 van dit jaar). We hopen de

komende Libellenstudiedag nog meer mensen te verwelkomen. Zeker met een zomer zoals dit, zal het ongetwijfeld een stevig programma worden. Meer informatie over de libellendag zal in het volgende nummer van de NVL-nieuwsbrief (halverwege december) aan bod komen.

Het NVL- Bestuur